

بیدارهای کسب و کار اقتصاد مردمی

نویسندگان:

میرسامان پیشوایی

عضو هیأت علمی دانشگاه علم و صنعت ایران

اشرف السادات موسوی لقمان

مهمسا سلسبیل

فهرست مطالب

فصل ۱: مبانی اقتصاد مردمی.....	۱۳
۱-۱- مقدمه.....	۱۵
۲-۱- مروری بر مکاتب اقتصادی جهان.....	۲۰
۳-۱- مروری بر ادبیات مشارکت مردمی.....	۳۵
۱-۳-۱- مفهوم مشارکت.....	۳۵
۲-۳-۱- مشارکت مردم در غرب.....	۳۶
۳-۳-۱- فلسفه مشارکت مردم در غرب.....	۳۶
۴-۳-۱- رویکردهای مشارکت.....	۴۱
۵-۳-۱- فرایند و گام‌های اصلی مشارکت مردم در امور عمومی.....	۴۱
۴-۱- نظریه‌های بومی مشارکت مردم.....	۵۲
۱-۴-۱- مردم سالاری دینی از نگاه متفکران معاصر.....	۵۲
۲-۴-۱- مبانی حقوقی مشارکت در قانون.....	۵۷
۵-۱- مبانی فلسفی مشارکت مردم در امور عمومی.....	۶۱
۱-۵-۱- مفهوم پایه: خلافت الهی انسان.....	۶۱

- ۶۲-۵-۲- ربوبیت الهی مبنایی برای نسبت انسان با خدا.....
- ۶۳-۵-۳- نسبت انسان با جهان.....
- ۶۴-۵-۴- نسبت انسان با جامعه.....
- ۷۳-۵-۵- نسبت انسان با خودش.....
- ۷۳-۵-۶- مردم در جامعه‌ی الحادی.....
- ۷۴-۵-۷- مردم در حکومت اسلامی.....
- ۷۶-۵-۸- تبیین مفهوم مشارکت مردمی در چارچوب فلسفه اسلامی.....
- ۷۹-۶-۱- اصول بنیادین اقتصاد مردمی.....
- ۸۱-۶-۱- اصل یکم: توحیدمحوری و اسلام محوری به منظور نیل به سعادت انسانی.....
- ۹۳-۶-۲- اصل دوم: مردمی بودن (متکی بر مردم).....
- ۱۰۲-۶-۱- اصل سوم: تولید جهادی مبتنی بر نوآوری اجتماعی.....
- ۱۱۷-۶-۴- اصل چهارم: فرصت‌آفرینی عادلانه و شایسته محور.....
- ۱۳۲-۶-۵- اصل پنجم: دهم و قوام اجتماعی.....
- ۱۴۸-۶-۶- اصل ششم: منطق تعاون- مسابقه.....
- ۱۵۴-۶-۷- اصل هفتم: توزیع‌شدگی، استواری و اختلال ناپذیری.....
- ۱۵۷-۶-۸- اصل هشتم: مالک مختار.....
- ۱۶۷-۷-۱- بازتعریف نقش مردم در اقتصاد.....
- ۱۶۸-۷-۱- تعریف و چشم‌انداز اقتصاد مردمی.....

فصل ۲: رویکردها و مدل‌های فعالیت اقتصادی مردمی.....۱۷۱

- ۱۷۳-۱-۲- معرفی مدل کسب و کار اقتصاد مردمی.....
- ۱۷۴-۱-۱-۲- اجزای مدل کسب و کار اقتصاد مردمی.....
- ۱۷۸-۲-۲- معرفی و دسته‌بندی رویکردهای حاکم بر مدل‌های کسب و کار اقتصاد مردمی.....
- ۱۷۹-۱-۲-۲- جمع‌سپاری.....
- ۲۰-۲-۲-۲- نوآوری باز.....
- ۲۳۵-۳-۲-۲- مدل‌های مشارکت عمومی - خصوصی.....
- ۲۵۲-۴-۲-۲- کارآفرینی مردمی و کسب‌وکارهای خانگی.....
- ۲۷۸-۵-۲-۲- کسب‌وکارهای منطقه‌ای.....
- ۲۹۲-۶-۲-۲- رویکرد حل بحران‌های اقتصادی-اجتماعی توسط مردم.....
- ۲۹۶-۳-۲- جمع‌بندی فصل.....

فصل ۳: چارچوب ارزیابی تعالی کسب و کارهای مردمی..... ۲۹۷

۱-۳- مقدمه	۲۹۹
۲-۳- ارزیابی و تعالی سازمانی	۳۰۱
۱-۲-۳- تعریف ارزیابی عملکرد	۳۰۱
۲-۲-۳- ضرورت ارزیابی عملکرد	۳۰۲
۳-۲-۳- مدل‌ها و الگوهای ارزیابی تعالی و عملکرد	۳۰۳
۳-۳- چارچوب مدل تعالی کسب و کار مردمی	۳۱۸
۳-۳-۱- تشریح اجزای مدل ارزیابی تعالی	۳۲۰
۳-۳-۲- تشریح وضع تعالی و ارزیابی هر یک از اجزای مدل	۳۲۶
۳-۳-۳-۱- ودی	۳۲۶
۳-۳-۳-۲- فعالیت‌های مردمی	۳۳۳
۳-۳-۳-۳- نتایج	۳۳۸
۳-۳-۵- جمع‌بندی فصل	۳۴۰

منابع و مأخذ ۳۴۱

اپیشگفتار

روزی در روزگار قدیم، شک سروران به طمع اشغال شهری تازه استقلال یافته، در بی خبری اهل شهر که گرم شادی استقلال و آزادی شان بودند، به شهر یورش بردند. پیر و مراد، ده مهر به تازه دست دیوی جاه طلب را از شهر و مردمانش کوتاه کرده بود، نه اهل شهر و جوانان غیور هر که می توانستند از شهر دفاع می نمودند. گفتند: ای پیر کار دفاع کار هر کس نیست و باید کار آزمودگان رزم دیده به حاکم شوند. اما پیر حکیم گفت من در نگاه این مردم و صفا و قدرتی می بینم که اعتماد نمی بینید. آن مردم دفاعی جانانه کردند و کار به جایی رسید که لشکر کار آن به سروران پا به فرار گذاشت. آری اعتماد آن پیر به مردم مستضعف و ایمان حاصل آن مردم معجزه های را آفرید که نظیر آن کم تر در تاریخ بشریت دیده می شود. آن شهر ایران بود و آن پیر امام مردم ایران و آن مردم بسیجیان جن برکت. در نیم قرن اخیر تاریخ ایران زمین، نقش آفرینی گسترده مردم ایران در اتفاقات سیاسی اجتماعی چنان مایه فخر دوستان و یأس دشمنان بوده که دیگر کم تر کسی را می توان یافت که قدرت تاثیرگذار مردم، اعم از خواص و عوام، در حوزه های سیاسی و اجتماعی را باور نداشته باشد. پیروزی انقلاب اسلامی، هشت سال دفاع مقدس، فائق آمدن بر فتنه های

گوناگون سیاسی در سال‌های پس از انقلاب همه و همه در شرایطی به وجود آمد که همواره تمامی قدرت‌های بزرگ جهانی در جبهه مقابل انقلاب اسلامی فعالانه عداوت می‌ورزیدند. شاید در روزهای اول جنگ فرماندهان ارتش به نقش‌آفرینی مردم عامی به دیده تردید می‌نگریستند اما دیری نپایید که همین مردم عامی به نیروی اصلی ایران در جنگ هشت ساله تبدیل شدند و عملیات‌های محیرالعقولی که ورزیده‌ترین لشکرهای ارتش کلاسیک از انجام آن عاجز بودند را با موفقیت به سرانجام رساندند.

چند سالی است که موضوع اقتصاد و لزوم کسب توفیقات درخور نام «انقلاب اسلامی» در کشور عزیزمان ایران به عنوان یک ضرورت انکارناپذیر مطرح است اما علیرغم تلاش‌های چندباره همچنان نیاز به یک تحول بنیادین در این عرصه احساس می‌شود. با توجه به تجربیات موفق نقش‌آفرینی عمومی مردم در عرصه‌های سیاسی-اجتماعی و دفاعی یک سؤال همواره مطرح است که آیا الگویی وجود دارد که از طریق پیاده‌سازی آن مردم بتوانند به صورت مسترده و همگانی در پیشرفت اقتصادی کشور ایفای نقش نمایند؟ چگونه می‌توان الگویی ارائه داد که در آن مرد و زن، بزرگسال و کهنسال و حتی نوجوان، سال، حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای، روستایی و شهری، قدرتمند و مستضعف را اقتصاد کشور ایفای نقش کنند؟ آیا می‌توان بستری را طراحی کرد که امکان لازم جهت مشارکت همه اقشار مردم در خلق ارزش اقتصادی را فراهم سازد؟

ایران به عنوان کشوری اسلامی که نظام حکومتی خود را بر پایه ظلم‌ستیزی و مقاومت در برابر کفر و استکبار جهانی بنا نهاده است، موفق به ارائه الگوهایی از مشارکت مردمی در مقاطع مختلف عمر نظام جمهوری اسلامی شده است. مردم همواره یکی از اصلی‌ترین سرمایه‌های نظام اسلامی بوده و هستند. نظام جمهوری اسلامی ایران در طول سالیان گذشته با استفاده از ظرفیت عظیم مردمی قادر به حل بسیاری از مسائل و مشکلات سیاسی و اجتماعی شده است. اما در عرصه اقتصاد هنوز

آن گونه که باید، از ظرفیت مردمی برای نیل به اهداف مطلوب استفاده نشده است. بنا بر اندیشه‌ی رهبر معظم انقلاب یکی از مهم‌ترین علل وجود مشکلات اقتصادی کشور، عدم شناخت ظرفیت مردمی و عدم استفاده صحیح از آن است.

«اقتصاد مردمی»، اقتصادی است که در آن امکان نقش‌آفرینی وسیع، عمومی، عادلانه، شفاف و تبعیض‌ناپذیر آحاد مردم یک جامعه متناسب با توانمندی هر یک از آنها در هر زمان و مکان در راستای خلق ارزش انحصاری و پیشرفت جامعه به وجود می‌آید. چشم‌انداز اقتصاد مردمی دستیابی به آزادی است که در آن هر فرد در هر مکان و هر زمان به هر اندازه و هر نوع به تمایل داشته باشد بتواند در اقتصاد مشارکت کرده و از منافع آن بهره‌مند شود. وظیفه حکومت برای تحقق اقتصاد مردمی، این است که شرایط لازم برای تحقق این امر را فراهم کند. منابع مالی، سرمایه‌های انسانی و علمی کشور را در جهت تحقق اهداف اقتصادی فراهم کرده و در شرایط بحران‌های اقتصادی کنونی بن‌بست‌های عظیم مردمی را به جنبش درآورد؛ اما پیاده‌سازی این دست از راه‌افزار راهبردها، بدون پی‌ریزی نظام منسجم و هدفمند اقتصاد مردمی و طراحی سازوکارهای مناسب آن میسر نخواهد بود.

مجموعه‌ی حاضر با توجه به نیاز کشور عزیزمان ایران در مقطع کنونی و لزوم تئوری‌پردازی بومی در راستای ارائه الگویی برای اقتصادی مبتنی بر آموزه‌های اسلامی و دستاوردهای بشری بن‌سبب دین‌دوران اقتصاد مردمی» و «مدل‌های بومی کسب‌وکار مردمی» این عناصر یافته است. در این مجال، سعی خواهد شد ضمن بررسی و تبیین روش‌های اسلامی و فلسفه اقتصاد مردمی تمرکزی قابل توجه بر ارائه نسخه‌ای عملیاتی از طریق ارائه راهبردها، نظامات خرد و کلان و مدل‌های فعالیت عملیاتی داشته باشیم.

این کتاب در سه فصل تنظیم شده است. در فصل اول به تبیین مفاهیم پایه و مرور منابع اسلامی و ادبیات رایج علمی پرداخته خواهد

شود. در فصل دوم مدل‌ها و رویکردهای قابل بهره‌برداری مطالعه شده و مدل‌های بومی کسب‌وکار مردمی استخراج خواهد شد. در فصل سوم نیز مدل ارزیابی کسب‌وکارهای مردمی، وضعیت تعالی اجزای مدل و معیارهای مورد نیاز برای سنجش، ارائه شده است.

نگارندگان، امیدوارند به توفیق الهی این کتاب نقشی مؤثر در جهت ایجاد درک عمیق‌تر از مفاهیم کسب‌وکار مردمی، مکانیزم‌های مشارکت مردم و ایجاد انگیزه تحقیق در دانشگاهیان و فعالین اقتصادی ایفا کند. خاطرنشان می‌گردد مولفان متواضعانه از نظرات سازنده متخصصان و خاستگان استقبال نموده و تلاش خواهند کرد که بازخورد آن را در ویرایش‌های آتی اعمال نمایند. در پایان امید داریم به فضل الهی کتاب «مدل‌های کسب‌وکار اقتصاد مردمی» در سالی که به نام «اقتصاد مقاومتی» تولید و انتشار یافته است گامی هر چند کوچک اما مؤثر در راستای ارائه نسخه‌ای کاربردی برای جاری‌سازی اقتصاد مقاومتی باشد.

میرسامان پیشانی - سرف السادات موسوی - مهسا سلسبیل

دی ماه سال اقتصاد مقاومتی؛ تولید و اشتغال (۱۳۹۶ ه.ش.) - تهران

pishvae@iust.ac.ir ; www.pishvae.com

meshkatnoor85@gmail.com

mahi.salimi@gmail.com